

-

mgr inż. Katarzyna PAŁASZYŃSKA

***Sterowanie energooszczędne systemami ogrzewania
i chłodzenia ze stropami aktywowanymi termicznie
współpracującymi z wentylacją w budynkach
edukacyjnych***

Autoreferat

Rozprawy Doktorskiej

Promotor:

dr hab. inż. Mieczysław Porowski, prof. PP

Promotor pomocniczy:

dr inż. Karol Bandurski

Poznań, wrzesień 2024

1

Spis treści

1. Wprowadzenie i geneza podjęcia badań	3
2. Problem badawczy, cel, zakres i tezy pracy	4
3. Struktura rozprawy doktorskiej	5
4. Struktura zagadnienia, algorytm ogólny	6
5. Metoda rozwiązania	9
6. Aplikacja metody rozwiązania zagadnienia współpracy systemu HVAC z TABS i wentylacji w budynku edukacyjnym	11
6.1. Model symulacyjny	11
6.1.1. Model geometryczny	12
6.1.2. Walidacja modelu	13
6.2. Krzywe grzania i chłodzenia metoda wyznaczenia	14
6.3. Wyniki symulacji, wybór wariantu energooszczędnego	17
7. Podsumowanie	19
Literatura	21

1. Wprowadzenie i geneza podjęcia badań

Dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej, wynikające z zaostrzających się przepisów dotyczących zapotrzebowania na energię pierwotną [12], przyczynia się do wzrostu popularności systemów TABS (Thermally Activated Building Systems, Systemy Aktywacji Termicznej Konstrukcji Budynku). Mają one obiecujący potencjał w kontekście przyszłych trendów w budownictwie, zwłaszcza w obliczu coraz surowszych norm energetycznych dla budynków nisko i niemal zero energetycznych [2, 13]. Systemy te opierają się na niskotemperaturowych instalacjach grzewczych i wysokotemperaturowych instalacjach chłodniczych zintegrowanych z konstrukcją budynku, wykorzystując akumulację ciepła w przegrodach budowlanych w celu efektywnego ogrzewania i chłodzenia pomieszczeń przy ograniczeniu zużycia energii i kosztów eksploatacji.

Dotychczasowe zastosowania systemów TABS skupiały się głównie na budynkach biurowych. Budynki edukacyjne, w których uczniowie spędzają znaczną część swojego czasu (nawet 6-8 godzin dziennie) [9], wymagają szczególnej troski o komfort termiczny i jakość powietrza [14, 16, 20]. Aktualnie obserwuje się coraz większą liczbę tego typu budynków wykonywanych z wykorzystaniem technologii aktywacji termicznej przegród budowlanych.

W obiektach biurowych i użyteczności publicznej parametry użytkowania są dość przewidywalne. W przypadku budynków edukacyjnych pojawiają się nowe wyzwania związane ze zmienną liczbą użytkowników i dynamicznymi obciążeniami termicznymi.

W porównaniu do budynków biurowych, gdzie liczba osób w pomieszczeniu jest stosunkowo stała (8-10 m²/osobę) i godziny ich przebywania są przewidywalne, w budynkach edukacyjnych obserwuje się:

1. **Dynamiczne zmiany liczby osób w pomieszczeniach:** gwałtowny wzrost obciążeń termicznych po wejściu dużej liczby osób (np. na lekcje, zajęcia).
2. **Zmienność wartości bezwzględnych obciążeń termicznych:** w przeciwieństwie do stosunkowo niskich i stabilnych wartości w budynkach biurowych, w budynkach edukacyjnych obciążenia termiczne ulegają znacznym fluktuacjom.

Systemy TABS bazujące na akumulacji ciepła w przegrodach/stropach nie są w stanie dynamicznie kompensować gwałtownych zmian obciążeń termicznych w krótkim czasie, co stanowi problem w przypadku budynków edukacyjnych.

Literatura naukowa jednoznacznie wskazuje na znaczenie komfortu termicznego dla procesu uczenia się. Badania dowodzą, że osoby uczące się preferują chłodniejsze otoczenie [4]. Ponadto w szkołach, gdzie systemy wentylacji są niedostateczne, stężenie ditlenku węgla często przekracza dopuszczalne normy i negatywnie wpływa na samopoczucie i efektywność uczniów. Brak odpowiedniej wentylacji może prowadzić do wysokiego stężenia zanieczyszczeń powietrza, takich jak lotne związki organiczne (LZO) czy pyły zawieszone, a to zwiększa ryzyko problemów zdrowotnych, takich jak astma czy inne schorzenia układu oddechowego. [1, 8, 14, 16].

Także wynik badań ankietowych i pomiarowych przeprowadzonych przez autorkę rozprawy i opisanych w [11] pokazują, że w analizowanym pomieszczeniu warunki nie są w pełni komfortowe, zwłaszcza na kolejnych zajęciach w ciągu dnia. W okresie grzewczym, gdy strop nie może przejść w tryb chłodzenia, system wentylacyjny zapewnia właściwą jakość powietrza, ale system grzewczo-chłodzący zapewnia odpowiednią temperaturę tylko w nocy, w przypadku braku użytkowników w pomieszczeniu. Po rozpoczęcia

zajęć, z uwagi na pojawiające się zyski ciepła temperatura w pomieszczeniu wzrasta powodując dyskomfort użytkowników.

Współpraca systemów TABS i wentylacji w budynkach edukacyjnych wymaga zatem uwzględnienia specyfiki obciążeń termicznych oraz wymagań w zakresie komfortu cieplnego i jakości powietrza w tego typu obiektach. Implementacja zaawansowanych strategii sterowania i integracja z systemami BMS może zapewnić efektywne działanie obu systemów, przyczyniając się do komfortu termicznego i jakości powietrza w pomieszczeniach oraz do obniżenia zapotrzebowania na energię przez budynek.

2. Problem badawczy, cel, zakres i tezy pracy

W rozprawie szczegółowo przeanalizowano aktualny stan wiedzy nad systemami HVAC ze stropami aktywowanymi termicznie w szczególności w zakresie struktury układów i algorytmów sterowania.

Analiza wyników badań naukowych nad systemami HVAC z TABS pozwala – w odniesieniu do budynków edukacyjnych o dużych i dynamicznie zmieniających się obciążeniach chłodniczych – na sformułowanie następujących nierozwiązanych problemów:

1. Niedostateczne wytyczne dla algorytmów sterowania TABS:

Metoda UBB [3] (*Unknown-But-Bounded* – nieznaną, ale ograniczoną [profil obciążeń]), będąca podstawą wielu strategii sterowania TABS, nie uwzględnia w pełni dynamiki obciążeń chłodniczych w budynkach o zróżnicowanym użytkowaniu, takich jak szkoły. W rezultacie metoda ta nie zapewnia optymalnego sterowania systemem TABS w kontekście bilansu obciążeń termicznych.

2. Brak zintegrowanego sterowania:

Istniejące strategie sterowania koncentrują się oddzielnie na systemie TABS i systemie wentylacyjnym, pomijając możliwość integracji obu systemów w ramach nadrzędnego systemu HVAC. Brakuje opracowań uwzględniających współdziałanie tych systemów w celu efektywnego odprowadzania obciążeń termicznych.

3. Wykorzystanie powietrza wentylacyjnego:

Potencjał wykorzystania powietrza wentylacyjnego do częściowego odprowadzania obciążeń termicznych, a zwłaszcza chłodniczych w systemach HVAC z TABS nie został w pełni zbadany. Brakuje szczegółowych analiz dotyczących wpływu strategii sterowania na efektywność energetyczną i komfort w pomieszczeniach.

Problemem badawczym podjętym w rozprawie jest zatem sformułowanie i rozwiązanie zagadnienia współpracy TABS i wentylacji do odprowadzenia obciążeń termicznych w systemach HVAC w budynkach o dużych i dynamicznie zmieniających się obciążeniach chłodniczych, zwłaszcza w budynkach edukacyjnych.

Celem naukowym rozprawy jest opracowanie metody wyznaczenia algorytmów sterowania systemem HVAC z TABS opartych na krzywych grzania i chłodzenia oraz wykorzystaniu powietrza wentylacyjnego do odprowadzenia części obciążeń termicznych dla pomieszczeń o dynamicznie zmieniających się w czasie wewnętrznych obciążeniach chłodniczych. Zakłada się przy tym, utrzymanie parametrów komfortu cieplnego w założonych przedziałach, przy minimalnych nakładach energetycznych

Celem użytkowym rozprawy jest opracowanie algorytmu energooszczędnego sterowania systemem HVAC z TABS (krzywych grzania i chłodzenia) w tym systemem wentylacyjnym (DCV, VAV) w

budynkach o dużych i dynamicznie zmieniających się wewnętrznych obciążeniach chłodniczych na przykładzie pomieszczenia w budynku edukacyjnym.

Na podstawie analizy literatury i postawionego problemu badawczego sformułowano następujące tezy:

Teza 1:

Systemy TABS z wentylacją mechaniczną sterowaną w funkcji higienicznej i odprowadzania części obciążeń termicznych umożliwiają - dla budynków o dynamicznie zmieniających się wewnętrznych obciążeniach chłodniczych, stanowiących duży udział w bilansie obciążeń termicznych - uzyskanie mniejszych (węższych) przedziałów zmienności parametrów komfortu cieplnego, w stosunku do sterowania wentylacją mechaniczną tylko w funkcji higienicznej – w konsekwencji zapewniają lepszy komfort cieplny.

Teza 2:

Dla systemów HVAC z TABS oraz wentylacją mechaniczną odprowadzającą część obciążeń termicznych można wyznaczyć energooszczędne algorytmy sterowania, w tym takie krzywe grzania i chłodzenia, dla których roczne zapotrzebowanie na energię pierwotną dla odprowadzenia obciążeń termicznych jest minimalne.

3. Struktura rozprawy doktorskiej

Rozprawa liczy 169 stron. Składa się z sześciu rozdziałów, w tym wprowadzenie oraz podsumowanie. Następnie przedstawiono literaturę oraz dwa załączniki do pracy.

Rozprawa obejmuje następujące zagadnienia:

1. Analiza literatury:

- Przegląd istniejących strategii sterowania systemem HVAC z TABS.
- Ocena możliwości wykorzystania powietrza wentylacyjnego do odprowadzania obciążeń termicznych.
- Identyfikacja luk badawczych w tej dziedzinie.

2. Badania ankietowe i pomiarowe:

- Przeprowadzenie ankiety wśród użytkowników budynków edukacyjnych w celu poznania ich oczekiwań co do komfortu cieplnego.
- Wykonanie pomiarów temperatury i wilgotności powietrza w pomieszczeniach edukacyjnych.

3. Modelowanie symulacyjne:

- Opracowanie modelu symulacyjnego działania systemu HVAC z TABS w programie TRNSYS.
- Walidacja modelu symulacyjnego na podstawie pomiarów przeprowadzonych w budynku edukacyjnym.

4. Opracowanie metody sterowania:

- Opracowanie algorytmu wyznaczania energooszczędnych krzywych grzania i chłodzenia dla systemu HVAC z TABS.
- Określenie strategii wykorzystania powietrza wentylacyjnego do odprowadzania obciążeń termicznych.

5. Implementacja metody:

- Zastosowanie opracowanej metody sterowania do budynku edukacyjnego.
- Ocena efektywności energetycznej i komfortu cieplnego w budynku.

6. Podsumowanie

- Przedstawienie wniosków ogólnych oraz szczegółowych.
- Wykazano, iż założone cele rozprawy zostały zrealizowane a tezy pracy potwierdzone.

Na końcu przedstawiono literaturę, która składa się z 80 pozycji oraz załączniki.

W pierwszym załączniku przedstawiono szczegółowe wyniki badań ankietowych oraz pomiarowych przeprowadzonych w obiekcie badawczym.

Drugi załącznik to tabelaryczne zestawienie wariantów symulacji wraz z syntetycznym opisem przyjętych ustawień. Ogółem przeprowadzono 152 symulacje.

4. Struktura zagadnienia, algorytm ogólny

Schemat blokowy algorytmu ogólnego rozwiązania problemu badawczego przedstawiono na Rys. 1.

Przedstawia on kompleksowy model optymalizacji systemu HVAC z TABS oraz procedurę optymalizacyjną. Celem optymalizacji jest wyznaczenie sterowania energooszczędnego systemem HVAC z TABS przy dopuszczalnych przedziałach tolerancji parametrów komfortu cieplnego, które są tutaj ograniczeniami. W praktyce oznacza to znalezienie najlepszego kompromisu między zużyciem energii a zapewnieniem odpowiednich warunków cieplnych w pomieszczeniach edukacyjnych.

Model optymalizacji obejmuje:

- Model systemu HVAC z TABS opisany przez parametry stałe i zmienne decyzyjne,
- Ograniczenia (warunki ograniczające) - ustalono warunki ograniczające oraz dopuszczalne wartości dla parametrów, które muszą być spełnione w trakcie procedury optymalizacyjnej,
- Funkcję celu - kryterium optymalizacyjne, którym jest minimum rocznego zapotrzebowania na energię pierwotną dla odprowadzenia obciążeń termicznych w pomieszczeniu.

Parametry stałe definiuje się jako parametry, które są niezmiennie w procedurze optymalizacyjnej, natomiast mogą być w ogólnym przypadku funkcjami czasu. Parametrami stałymi są m.in. parametry określające:

- funkcję użytkową – tutaj dopuszczalny przedział temperatury operatywnej¹,
- izolacyjność termiczną budynku,
- obciążenia termiczne (cieplne i chłodnicze), w tym profile i harmonogramy tych obciążeń

Zmienne decyzyjne definiuje się jako parametry zmienne w procedurze optymalizacyjnej. W rozważanym przypadku – poszukiwania energooszczędnych algorytmów sterowania TABS - jako zmienne decyzyjne przyjęto zbiór krzywych grzania i chłodzenia (współczynników kierunkowych oraz par temperatur przełączenia trybu pracy stropu aktywowanego termicznie na funkcję grzania lub chłodzenia).

Procedura optymalizacyjna obejmuje – po określeniu modelu optymalizacji (w tym wyznaczeniu zbioru wariantów dopuszczalnych na podstawie warunków ograniczających) – wyznaczenie funkcji celu, czyli rocznego zapotrzebowania na energię pierwotną dla odprowadzenia obciążeń termicznych

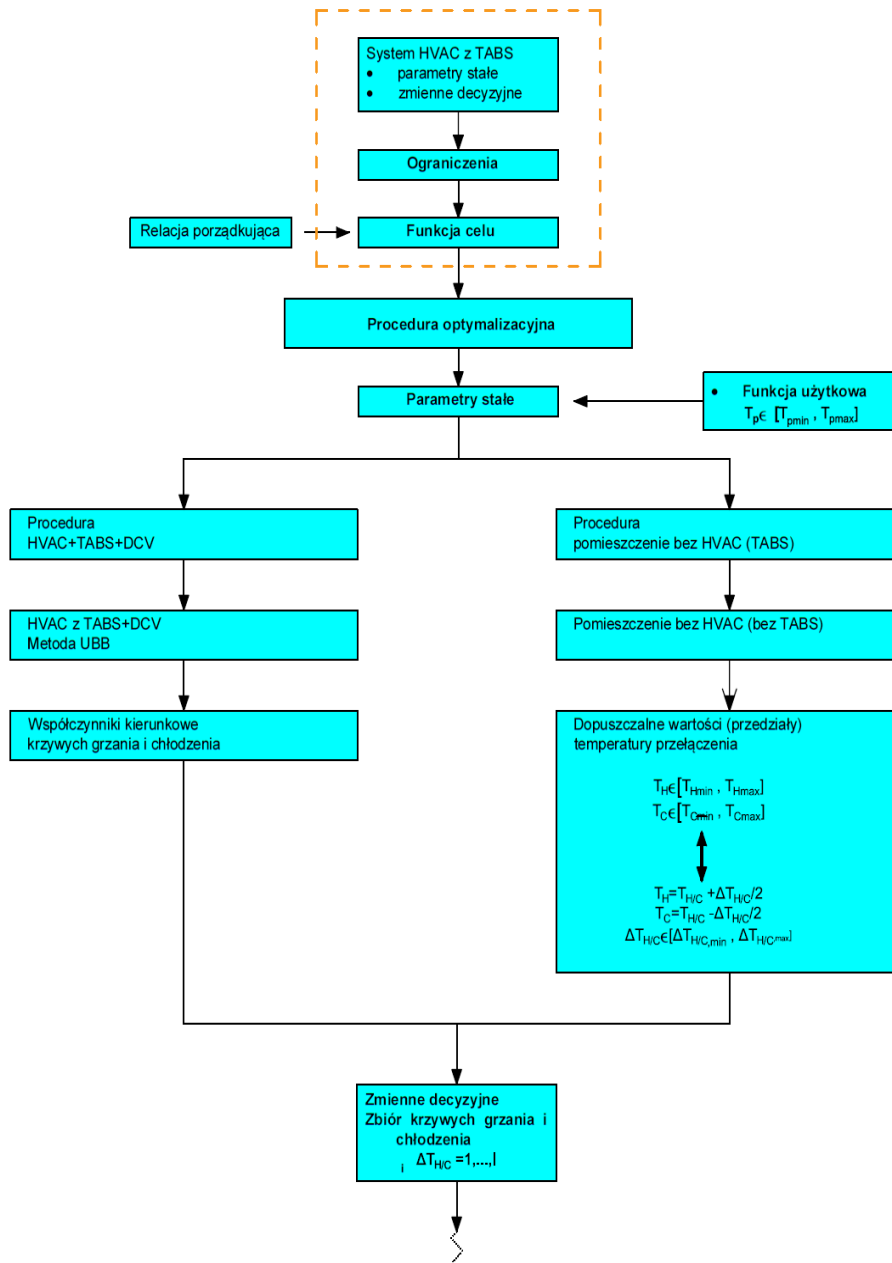
Narzędziem wyznaczenia funkcji celu są modele symulacyjne realizowane z wykorzystaniem programu TRNSYS17. Obliczenia są realizowane dwutorowo, uwzględniając zakres funkcji dla wentylacji we współpracy z TABS:

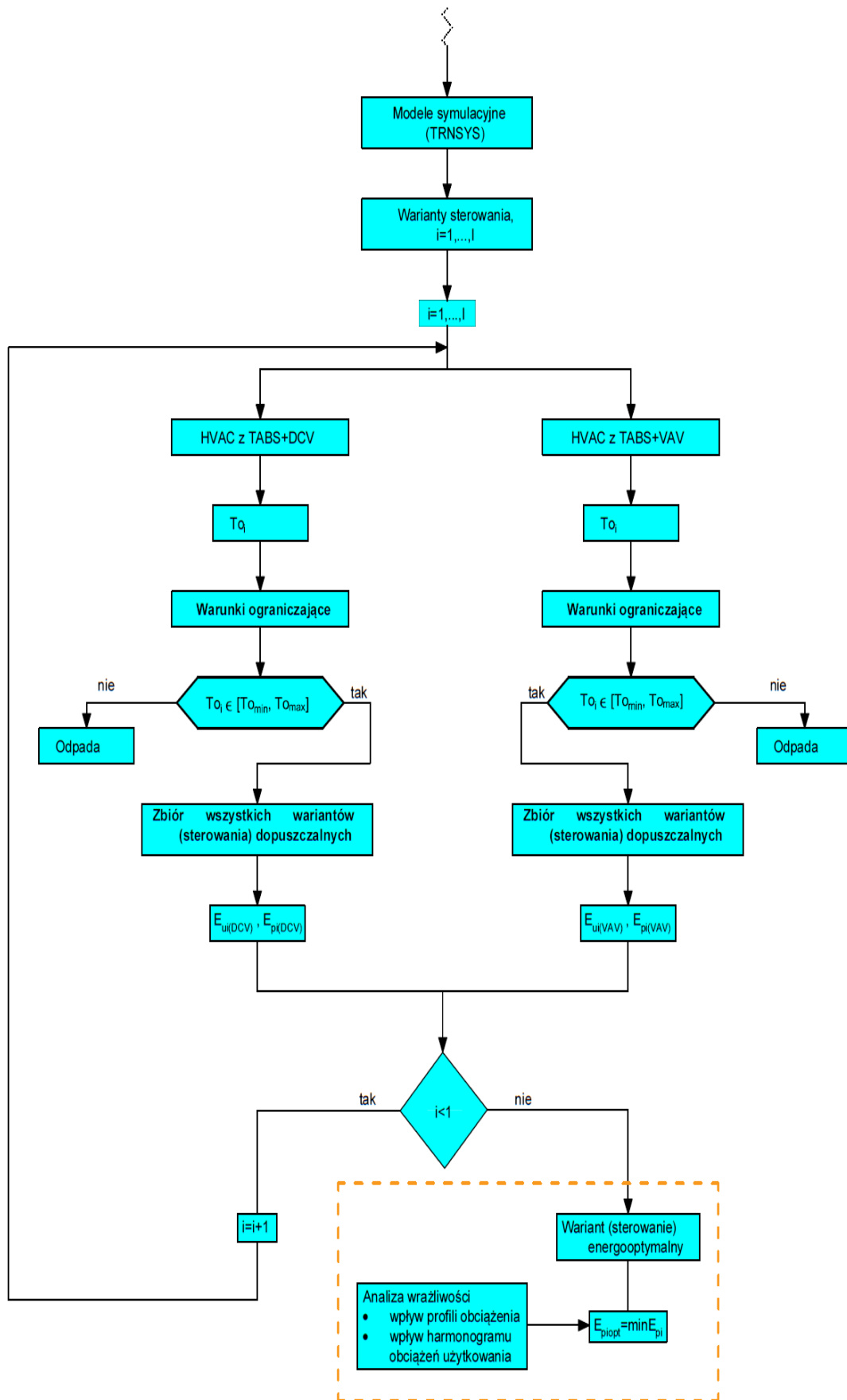
---

¹ Temperatura operatywna/odczuwalna [5] jest równa średniej z dwóch wartości: temperatury powietrza i średniej temperatury promieniowania (temperatura otaczających powierzchni).

- dla systemu HVAC z (TABS+DCV) -wentylacja tylko o funkcji higienicznej,
- dla systemu HVAC z (TABS+VAV) -wentylacja o funkcji higienicznej i częściowego odprowadzenia obciążeń termicznych

Oryginalnym i kluczowym elementem modelu symulacyjnego i procedury optymalizacyjnej jest tutaj wyznaczenie takich krzywych grzania i chłodzenia (takich współczynników kierunkowych i temperatur przełączenia), dla których zapotrzebowanie na energię pierwotną systemu HVAC z TABS+DCV lub VAV dla odprowadzenia obciążeń termicznych jest minimalne, przy założeniu dopuszczalnych przedziałów tolerancji parametrów komfortu cieplnego (tutaj temperatury operatywnej).

Rys. 1 Struktura zagadnienia energoptymalnego sterowania systemem HVAC z TABS

5. Metoda rozwiązania

Metoda rozwiązania przedstawionego zagadnienia energooszczędnego sterowania systemem HVAC z TABS oparta jest na metodzie UBB, w której modyfikuje się algorytm wyznaczania temperatur przełączenia dla grzania i chłodzenia (krzywych grzania i chłodzenia) według zaproponowanej oryginalnej procedury. Procedura ta polega na wyznaczeniu zbioru krzywych grzania i chłodzenia (zmiennych decyzyjnych) na podstawie hipotez badawczych, a następnie wyznaczenia funkcji celu (rocznego zapotrzebowania na energię pierwotną dla odprowadzenia obciążeń). Sterowaniem energooszczędnym jest tutaj para krzywych grzania i chłodzenia dla której funkcja celu osiąga minimum. Krzywe grzania i chłodzenia określają temperatury przełączenia dla trybu grzania i chłodzenia oraz współczynniki kierunkowe prostych. Pośrednio parametrami są tutaj przedziały temperatury stanowiące różnicę między temperaturą przełączenia dla funkcji chłodzenia i funkcji grzania:

Narzędziem obliczeniowym jest model symulacyjny opracowany w programie TRNSYS17.

Modele symulacyjne uwzględniają różne warianty sterowania (oznaczone jako $i=1, 2, \dots, 152$) systemem HVAC z TABS. Każdy wariant sterowania odpowiada określonej parze temperatur przełączenia trybu pracy systemu TABS i pośrednio parze krzywych grzania i chłodzenia.

W sytuacji, gdy występuje deficyt chłodu lub ciepła, w opcji HVAC z (TABS+VAV) wykorzystuje się system wentylacyjny w celu uzyskania parametrów funkcji użytkowej w określonym przedziale.

Wartości tych parametrów wyznacza się na podstawie modelu symulacyjnego, a dopuszczalny poziom przekroczenia wynosi 15% w ciągu roku.

Analogicznie postępujemy w przypadku współpracy systemu HVAC z (TABS+DCV).

W ten sposób powstaje zbiór dopuszczalnych wariantów sterowania. Dla elementów tego zbioru przeprowadza się obliczenia energii użytkowej oraz pierwotnej.

Oryginalnym elementem modeli symulacyjnych jest wyznaczenie zbioru dopuszczalnych krzywych grzania i chłodzenia – takich krzywych grzania i chłodzenia, dla których spełniona jest funkcja użytkowa (temperatura operatywna zawarta w dopuszczalnym przedziale). Krzywe grzania i chłodzenia wyznacza się w prezentowanej metodzie modyfikując algorytm wyznaczania temperatur przełączenia dla grzania i chłodzenia zaproponowany w metodzie UBB. Punktem wejścia jest tutaj sformułowanie definicji nowo wprowadzanych parametrów oraz sformułowanie hipotez badawczych.

Dla przedziału krzywej grzania określa się kres górny – **temperaturę przełączenia dla ogrzewania** – T_H : wartość temperatury powietrza zewnętrznego poniżej której wymagane jest ogrzewanie.

Dla przedziału krzywej chłodzenia określa się kres dolny – **temperaturę przełączenia dla chłodzenia** – T_C : wartość temperatury powietrza zewnętrznego powyżej której wymagane jest chłodzenie.

Dla tych dwóch parametrów można określić wartość **średnią temperatur przełączenia** - $T_{H/C}$ i **różnicę temperatur przełączenia** - $\Delta T_{H/C}$.

Zakłada się symetryczną odległość T_H i T_C od $T_{H/C}$, co można zapisać za pomocą wzorów (5.1) i (5.2):

$$T_H = T_{H/C} + \Delta T_{H/C} \quad (5.1)$$

$$T_C = T_{H/C} - \Delta T_{H/C} \quad (5.2)$$

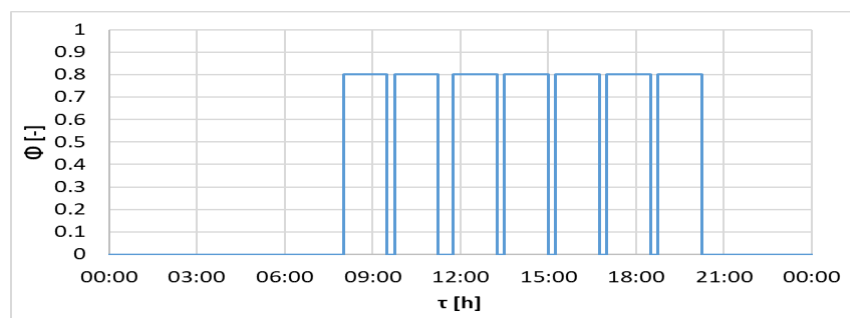
Przedział temperatury powietrza zewnętrznego pomiędzy temperaturą przełączenia dla chłodzenia (wartość większa), a temperaturą przełączenia dla ogrzewania (wartość mniejsza) określa się jako przedział **neutralny** (T_H , T_C) – w tym przedziale nie jest realizowane ani chłodzenie, ani ogrzewanie.

Formułuje się cztery hipotezy badawcze:

Hipoteza I:

Przedział neutralny (T_H , T_C) temperatury powietrza zewnętrznego można wyznaczyć na podstawie symulacji rocznych bilansów obciążeń termicznych i odprowadzenia tych obciążeń (bilansów energii) dla pomieszczenia i dwóch stanów działania:

- **Stan 1**, założenia:
  - nie działa system HVAC,
  - harmonogram użytkowania: 8:00-20:00 (Rys. 2),
  - wartość obciążeń: **max. - 100%**

Rys. 2 Harmonogram użytkowania 8:00-20:00

Hipoteza II:

Wartość temperatury powietrza zewnętrznego dla **stanu 1**, poniżej której wynikowa temperatura odczuwalna w pomieszczeniu jest niższa od wymaganej minimalnej temperatury odczuwalnej ($+22^{\circ}\text{C}$) jest **minimalną** wartością temperatury przełączenia dla **ogrzewania** - T_{Hmin}

Wartość temperatury powietrza zewnętrznego dla **stanu 1**, powyżej której wynikowa temperatura odczuwalna w pomieszczeniu jest wyższa od wymaganej maksymalnej temperatury odczuwalnej ($+25^{\circ}\text{C}$), jest **maksymalną** wartością temperatury przełączenia dla **chłodzenia** - T_{Cmax}

Uzasadnienie:

- Analiza dotyczy stanu, w którym funkcja ogrzewania ograniczona jest do minimum (czasowo i wartościowo), a funkcja chłodzenia realizowana jest w zakresie maksymalnym (czasowo i wartościowo), ponieważ obciążenia wewnętrznymi zyskami ciepła w pomieszczeniu są maksymalne.
- Zastosowanie dowolnego systemu HVAC spowoduje wynikowo poszerzenie przedziału neutralnego (T_H , T_C): zmniejszenie wartości temperatury przełączenia dla ogrzewania T_H i zwiększenie wartości temperatury przełączenia dla chłodzenia T_C .

Komentarz:

Wartość wynikowej temperatury przełączenia dla ogrzewania t_g i chłodzenia t_c wynika (dla przyjętych pozostałych założeń) tylko z akumulacyjności przegród budowlanych pomieszczenia.

- **Stan 2**, założenia:
  - nie działa system HVAC,
  - harmonogram użytkowania: 8:00-20:00,
  - wartość obciążeń: **około 0%** (wartość eksploatacyjnie założona i uzasadniona)

Hipoteza III:

Sterowanie energooszczędne współpracą systemów stropów aktywowanych termicznie i wentylacji dla odprowadzenia obciążeń termicznych w budynkach edukacyjnych.

Wartość temperatury powietrza zewnętrznego dla **stanu 2**, poniżej której wynikowa temperatura odczuwalna w pomieszczeniu jest niższa od wymaganej minimalnej temperatury odczuwalnej (+22°C) jest **maksymalną** wartością temperatury przełączenia **dla ogrzewania** - t_{gmax}

Wartość temperatury powietrza zewnętrznego dla **stanu 2**, powyżej której wynikowa temperatura odczuwalna w pomieszczeniu jest wyższa od wymaganej maksymalnej temperatury odczuwalnej (+25°C), jest **minimalną** wartością temperatury przełączenia **dla chłodzenia** - t_{cmin}

Uzasadnienie:

- Analiza dotyczy stanu, w którym funkcja ogrzewania realizowana jest w zakresie maksymalnym (czasowo i wartościowo), a funkcja chłodzenia ograniczona jest do minimum (czasowo i wartościowo), ponieważ obciążenia wewnętrznymi zyskami ciepła w pomieszczeniu są minimalne.
- Zastosowanie dowolnego systemu HVAC spowoduje wynikowo poszerzenie przedziału neutralnego (T_H , T_C): zmniejszenie wartości temperatury przełączenia dla ogrzewania T_H i zwiększenie wartości temperatury przełączenia dla chłodzenia T_C .

Komentarz:

Wartość wynikowej temperatury przełączenia dla ogrzewania T_H i chłodzenia T_C wynika (dla przyjętych pozostałych założeń) tylko z akumulacyjności przegród budowlanych pomieszczenia

Hipoteza IV:

Dopuszczalne wartości temperatury przełączenia dla ogrzewania mieszczą się w przedziale $T_{Hdop} \in (T_{Hmin}, T_{Hmax})$, natomiast dopuszczalne wartości temperatury przełączenia dla chłodzenia mieszczą się w przedziale $T_{C,dop} \in (T_{Cmin}, T_{Cmax})$.

6. Aplikacja metody rozwiązania zagadnienia współpracy systemu HVAC z TABS i wentylacji w budynku edukacyjnym

W analizie wykorzystano program TRNSYS17, który umożliwia dynamiczną analizę systemów energetycznych, w tym budynków. Jest on powszechnie znanym narzędziem, szeroko stosowanym w pracach naukowych oraz badawczo-rozwojowych.

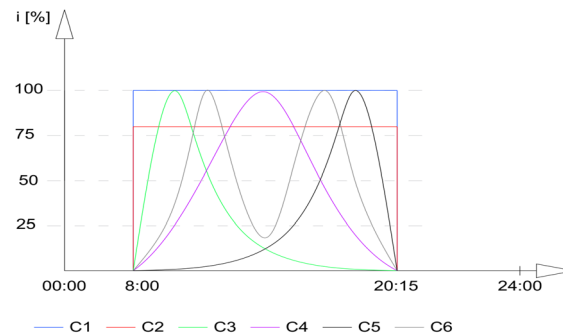
Model budynku w TRNSYS 17 wyposażono w bardzo dokładny moduł analizy promieniowania słonecznego i zaawansowane modelowanie promieniowania długofalowego między powierzchniami wewnętrznymi oparte na współczynnikach konfiguracji. Uwzględniono również model wymiany ciepła na drodze konwekcji, który bierze pod uwagę różnicę temperatur między powierzchnią a powietrzem oraz kierunek przepływu ciepła dla powierzchni wewnętrznych.

Program posiada wbudowany model przegród aktywowanych termicznie. Pomimo że model jest dwuwymiarowy, uwzględnia nieliniowy spadek temperatury czynnika roboczego w przewodach. [7, 18]

6.1. Model symulacyjny

Przedmiotem analizy jest pojedyncze pomieszczenie dydaktyczne z osłoną bilansową. Opracowany model uwzględnia wpływ różnych warunków otoczenia, orientacji ścian zewnętrznych oraz dwa warianty pracy wentylacji: DCV (Demand-Controlled Ventilation – wentylacja sterowana zapotrzebowaniem) i VAV (Variable Air Volume – wentylacja o zmiennym strumieniu powietrza).

Założono sześć wariantów harmonogramów użytkowania pomieszczenia (Rys. 3), w których średnie dobowe obciążenie pomieszczenia stanowi 80% maksymalnej wartości. Przyjęte harmonogramy różnią się godzinami występowania maksymalnych obciążeń wewnętrznych od ludzi.

Rys. 3 Warianty symulacji obciążeń

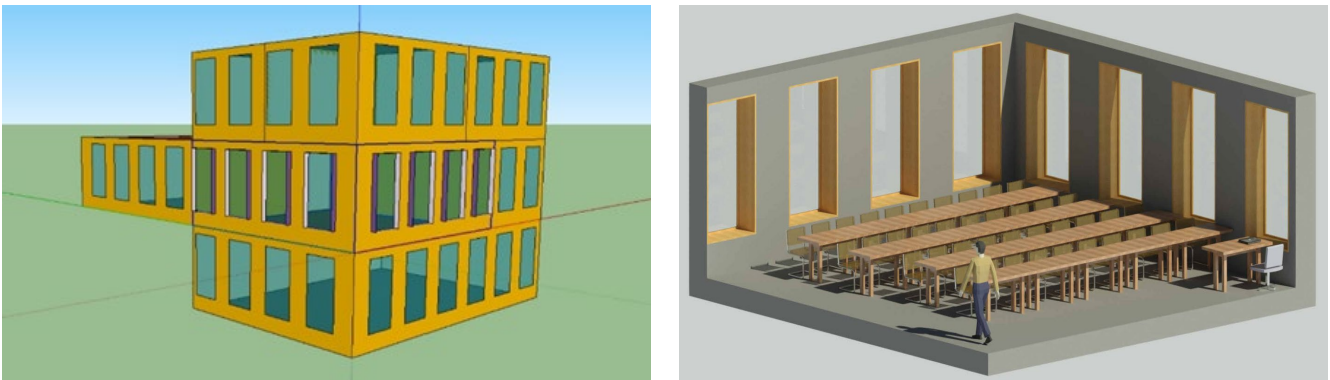
Gdzie:

- C1 – obciążenie maksymalne, stałe w godzinach 8:00-20:15
- C2 – obciążenie 80%, stałe w godzinach 8:00-20:15
- C3 - rozkład prawostronny, szczyt w godzinach 8:00-11:15
- C4- rozkład normalny, szczyt w godzinach 11:45-15:00
- C5 - rozkład lewostronny, szczyt w godzinach 15:15- 18:30
- C6 - rozkład bimodalny, dwa szczyty w godzinach 9:45-11:15 i 15:15-16:45

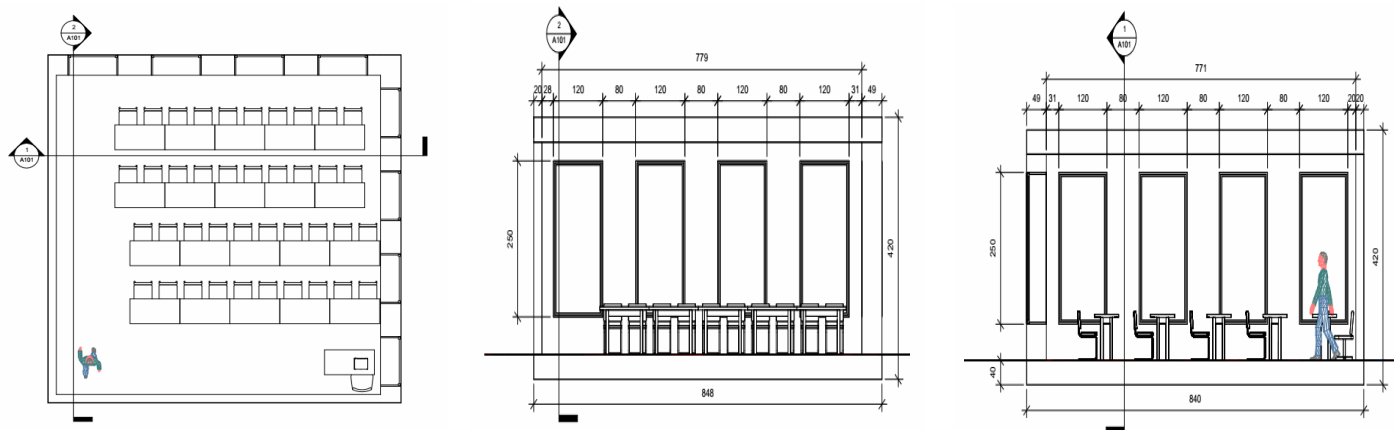
6.1.1. Model geometryczny

Utworzono komputerowy model sali dydaktyczno-wykładowej zlokalizowanej w budynku Wydziału Architektury i Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej.

Graficzne zobrazowanie modelu 3D wprowadzonego do programu TRNSYS17 przedstawiają Rys. 4 i Rys. 5. Model ten uwzględnia, poza analizowanym pomieszczeniem, wszystkie przestrzenie sąsiadujące z nim. Łącznie jest to osiem stref.

Rys. 4 Model pomieszczenia (3D)

Rys. 5 Rzut i przekroje geometrii modelu

Główne parametry fizyczne istniejącego pomieszczenia dydaktycznego oraz modelu zostały zestawione w Tab 6.1.

Tab. 6.1 Porównanie parametrów fizycznych w obiekcie istniejącym oraz w modelu

Parametr	Jednostka	Istniejące pomieszczenie	Model
Orientacja		NE;	NE; SW
Powierzchnia	m^2	62,45	67,9
Wysokość	m	3,3	3,3
Kubatura	m^3	206,09	230,85
Powierzchnia ściany zewnętrznej		52,89	56,03
Współczynnik przenikania ciepła przez ścianę zewnętrzną	W/m^2K	0,14	0,133
Liczba okien		8	8
Powierzchnia pojedynczego okna	m^2	3	3
Powierzchnia okien	m^2	24	24
Powierzchnia ściany zewnętrznej pomniejszona o powierzchnię okien	m^2	28,89	32,03
Współczynnik przenikania ciepła przez okno	W/m^2K	0,8	0,76
Współczynnik całkowitej przepuszczalności promieniowania słonecznego		0,53	0,585

Przegrodą podlegającą aktywacji jest strop pomiędzy kondygnacjami. Jego wysokość to 30cm. Na głębokości 15cm znajdują się przewody, w których przepływa czynnik. Czynnikiem grzewczo– chłodzącym jest woda. Wartość strumienia wody przepływającej w SGC przyjęto, według dokumentacji technicznej (Projekt Wykonawczy) odpowiedniej dla wzorcowego pomieszczenia i wynosi ona 10,5kg/h/m².

6.1.2. Walidacja modelu

Na podstawie danych pozyskanych z systemu BMS (Building Management System, System zarządzania budynkiem) wykonano walidację modelu obliczeniowego. W tym celu do programu TRNSYS17 wprowadzono dane:

- Type 99 (Data Reader and Radiation Processor , odczyt danych i obliczenia promieniowania) - wprowadzono dane meteorologiczne pobrane na terenie kampusu Politechniki Poznańskiej przy wykorzystaniu CMP6 Pyranometer: temperatura powietrza zewnętrznego, wilgotność względna powietrza, promieniowanie całkowite i rozproszone [6]

- Type 62, (TRNSYS / Excel Coupling, Współpraca pomiędzy programami TRNSYS/Excel), wykorzystano dane pochodzące z systemu BMS w modułach:

- HVAC z TABS - Temperatura nastawy powietrza wentylacyjnego i strumień, temperatura wody zasilającej TABS oraz strumień
- WINDOW – stopień zacielenia okien

Te dane wprowadzono do Typu 56 będącego narzędziem do symulacji wielostrefowych budynków.

Dane wykorzystane do walidacji pochodzą z lutego 2021, był to okres pandemii SARS-COV19 i budynek w tym okresie pozostawał przez większość czasu pusty, jednakże okresowo zarejestrowano obecność ludzi w pomieszczeniu.

Z uwagi na brak szczegółowych informacji dotyczących liczby osób przyjęto, że liczba ta będzie stanowiła iloraz strumienia powietrza wentylacyjnego oraz wartości jednostkowego strumienia powietrza przyjętego w projekcie dla wentylacji higienicznej. Analizy wykonano dla dwóch wariantów:

- bez uwzględnienia obciążeń wewnętrznych,
- z uwzględnieniem obciążeń wewnętrznych.

Model obliczeniowy wykazuje mniej gwałtowne zmiany temperatury powietrza i operatywnej w porównaniu do rzeczywistych danych. Rzeczywista temperatura powietrza w pomieszczeniu pokazuje większe i częstsze fluktuacje.

Wynika to z dynamicznych warunków środowiskowych oraz zewnętrznych czynników, których model nie uwzględnia w pełni, gdyż brak w nim informacji o temperaturach w sąsiednich pomieszczeniach, wielkości ewentualnych zysków ciepła w analizowanym pomieszczeniu oraz faktycznym promieniowaniu słonecznym padającym na ściany zewnętrzne.

Model uwzględniający obciążenia wewnętrzne lepiej odwzorowuje rzeczywiste warunki, jest to widoczne w mniejszych różnicach między przewidywanymi, a rzeczywistymi temperaturami powietrza.

Wynik walidacji modelu obliczeniowego można uznać za pozytywny, ponieważ zmiany temperatury powietrza w pomieszczeniu są dobrze odwzorowane. Występują różnice w amplitudzie i częstotliwości fluktuacji, ale ogólny przebieg jest zbieżny z rzeczywistymi danymi.

6.2. Krzywe grzania i chłodzenia metoda wyznaczenia

Krzywe grzania i chłodzenia są wyznaczone w oparciu o metodę UBB [3, 17].

Zestawienie współczynników kierunkowych dla krzywych grzania i chłodzenia przedstawiono w *Tab. 6.2* i *Tab. 6.3*.

Tab. 6.2 Współczynniki kierunkowe krzywych grzania i chłodzenia dla pomieszczenia o orientacji NE

Obciążenie	$y=ax+b$	Tryb	a	x	b
80%	$T_{sw\_80\%}$	Chłodzenie (C)	-0,0733	T_{ex}	20,709
		Grzanie (H)	-0,0852	T_{ex}	22,789

Tab. 6.3 Współczynniki kierunkowe krzywych grzania i chłodzenia dla pomieszczenia orientacji SW

Obciążenie	$y=ax+b$	Tryb	a	x	b
80%	$T_{sw\_80\%}$	Chłodzenie (C)	-0,0733	T_{ex}	20,016
		Grzanie (H)	-0,0852	T_{ex}	22,922

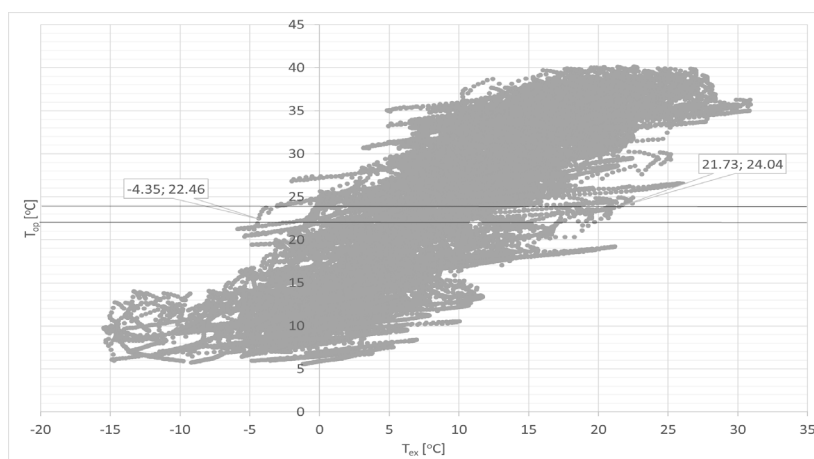
Temperatura przełączenia, jest to wartość temperatury powietrza zewnętrznego po osiągnięciu której następuje zmiana trybu pracy stropu grzewczo chłodzącego pomiędzy grzaniem, pauzą i chłodzeniem.

Wyznaczając, w oparciu o metodę Unknown-But-Bounded, temperaturę rozpoczęcia trybu chłodzenia w wariantach z dużym obciążeniem (powyżej 60%) znajduje się ona poniżej temperatury zakończenia trybu grzania, dlatego nie można wyznaczyć temperatury przełączenia trybu pracy TABS.

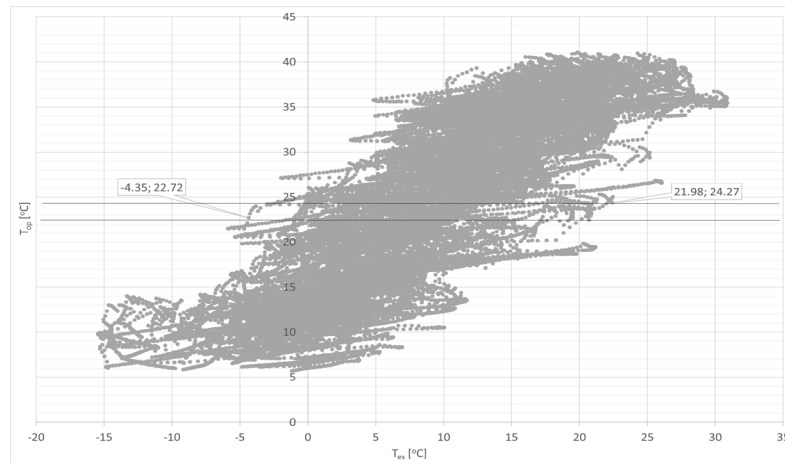
Metoda UBB dedykowana jest dla przypadków, w których wewnętrzne obciążenia chłodnicze nie zmieniają się w szerokim przedziale. W przypadku budynków edukacyjnych o dużych i dynamicznie zmieniających się wewnętrznych obciążeniach chłodniczych (dużych różnicach między obciążeniem minimalnym i maksymalnym), metoda UBB nie daje możliwości wyznaczenia temperatury przełączenia trybu działania stropu (grzanie-pauza - chłodzenie). W związku z brakiem możliwości wyznaczenia temperatury przełączenia w oparciu o algorytm metody UBB, proponuje się autorskie rozwiązanie. Kroki postępowania:

Wyznaczenie temperatury przełączenia trybu działania TABS na podstawie zbioru przyporządkowanych wartości temperatury

1. Symulacja obciążeń termicznych pomieszczenia w ciągu całego roku, przy założeniu wyłączonego systemu HVAC – braku aktywnego odprowadzania obciążeń termicznych (zysków lub strat ciepła jawnego).
2. Wyznaczenie - na podstawie symulacji obciążeń termicznych - zależności temperatury odczuwalnej (T_{op}) w funkcji temperatury powietrza zewnętrznego (T_e) – wynikowo w formie chmury punktów w układzie współrzędnych $T_{op} = f(T_e)$.
3. Wyznaczenie kresów dolnych - $T_{e,min}$ i kresów górnych - $T_{e,max}$ przedziałów temperatury powietrza zewnętrznego T_e w obszarze chmury punktów $T_{op} = f(T_e)$, dla T_{op} w przedziale oczekiwanej temperatury odczuwalnej (22, 24)°C.
4. Na podstawie otrzymanej chmury punktów (Rys. 6, Rys. 7) dla oczekiwanego przedziału temperatury odczuwalnej (22÷24 °C) określenie odpowiadającej mu średniej temperatury zewnętrznej $T_{e,śr}$.

Rys. 6 Zbiór punktów temperatury dla wariantu 80% obciążenia w pomieszczeniu o orientacji NE

Rys. 7 Zbiór punktów temperatury dla wariantu 80% obciążenia w pomieszczeniu o orientacji SW

5. Utworzenie zbioru par parametrów: temperatury przełączenia dla grzania – T_H i chłodzenia – T_C z przedziału $(T_{\min}, T_{\max})$ – wynikowo $T_H, T_C \in (T_{\min}, T_{\max})$.

Szerokość przedziału wyłączenia stropu (pauzy) $\Delta T = T_{\max} - T_{\min}$. Obliczeniowo definiuje się we wzorach (6.1) i (6.2):

$$T_{e,H} = T_{e,\text{sr}} - \Delta T \quad (6.1)$$

$$T_{e,C} = T_{e,\text{sr}} + \Delta T \quad (6.2)$$

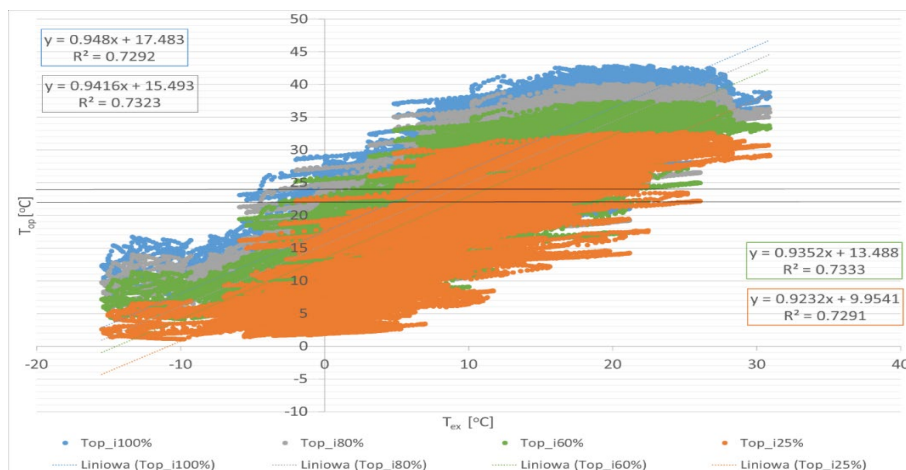
Pauza w działaniu wynosi $2\Delta T$.

Wyznaczenie temperatury przełączenia trybu działania TABS na podstawie równania aproksymującego zbiór temperatur

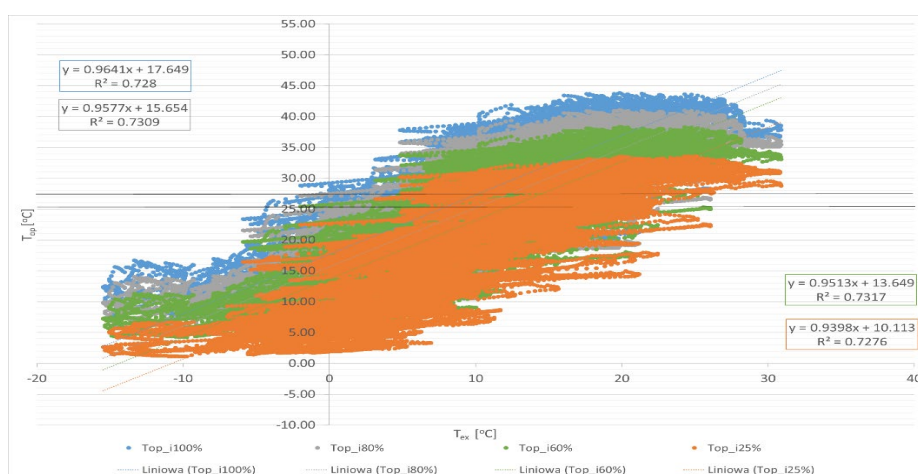
Kroki postępowania:

1. Symulacja obciążeń termicznych pomieszczenia w ciągu całego roku przy założeniu wyłączonego systemu HVAC – braku aktywnego odprowadzania obciążeń termicznych (zysków lub strat ciepła jawnego).
2. Wyznaczenie - na podstawie symulacji obciążeń termicznych - zależności temperatury odczuwalnej (T_{op}) w funkcji temperatury powietrza zewnętrznego (T_e) – wynikowo w formie chmury punktów (Rys. 8, Rys. 9) w układzie współrzędnych $T_{op} = f(T_e)$.
3. Na podstawie otrzymanej chmury punktów wyznacza się równanie aproksymujące zbiór i dla oczekiwanego przedziału temperatury odczuwalnej (przedział tolerancji: $22 \div 24^\circ\text{C}$), wyznacza się wartości temperatury powietrza zewnętrznego, przy których wartość temperatury operatywnej osiąga minimalną i maksymalną wartość założonej temperatury komfortu.

Rys. 8 Aproksymacja zbioru punktów dla pomieszczenia o orientacji NE z różnymi poziomami obciążenia

Rys. 9 Aproksymacja zbioru punktów dla pomieszczenia o orientacji SW z różnymi poziomami obciążenia

4. Wartości temperatury powietrza zewnętrznego, przy których równanie aproksymujące osiąga wartości temperatury operatywnej równej końcom przedziału tolerancji, stanowią temperatury przełączenia dla trybu grzania i chłodzenia.

6.3. Wyniki symulacji, wybór wariantu energoptymalnego

Analiza obejmowała różne scenariusze pracy systemu wentylacyjnego dla pomieszczeń o orientacji NE oraz SW, uwzględniając różne wartości $\Delta T_{H/C}$ oraz rodzaje (DCV, VAV) i tryby działania wentylacji:

- **Warianty A:** Wentylacja działająca w godzinach 8:00 - 20:15;
- **Warianty B:** Wentylacja działająca tylko podczas obecności ludzi;
- **0:** Brak kontroli temperatury w pomieszczeniach sąsiednich;
- **1:** Temperatura w pomieszczeniach sąsiednich utrzymywana w przedziale 22-24°C;

Wykonano 152 symulacje. Na podstawie otrzymanych wyników wyznaczono zbiór wariantów dopuszczalnych (Tab. 6.4 Tab. 6.5), czyli takich, które wykazują minimalne zużycie energii przy jednoczesnym utrzymaniu komfortu przez wymagany procent czasu – minimum 85%.

Najpierw przeprowadzono analizy dla systemu HVAC z (TABS+DCV). W żadnym z rozważanych scenariuszy nie otrzymano zadowalającej długości czasu, gdy temperatura w pomieszczeniu utrzymywała się w

przedziale komfortowym. Najdłużej oczekiwany przedział temperatury operatywnej utrzymywał się przez 14% czasu. Przez około 80% całkowitego czasu, pomieszczenia pozostawały przegrzane.

Następnie przeprowadzono analizy dla systemu HVAC z (TABS+VAV). Otrzymane wyniki badań symulacyjnych potwierdziły, że sterowanie systemem HVAC z (TABS+VAV) z wykorzystaniem wyznaczonych dopuszczalnych krzywych grzania i chłodzenia pozwala na znaczną redukcję czasu przechłodzenia lub przegrzania pomieszczenia, oraz eliminację gwałtownych zmian temperatury. Czas, w którym temperatura operatywna mieści się w przedziale komfortowym wynosi nawet 94%.

Tab. 6.4 Warianty systemu wentylacyjnego spełniające kryteria minimalnego zapotrzebowania na energię pierwotną (Ep) i utrzymania komfortu temperaturowego (Top ∈ [22, 24]) przez co najmniej 85% czasu. Zbiór rozwiązań dopuszczalnych, dla różnych warunków pracy, harmonogram C2

	VAV_NE_A_1_C2		VAV_NE_A_0_C2		VAV_NE_B_1_C2		VAV_NE_B_0_C2		VAV_SW_A_1_C2		VAV_SW_A_0_C2		VAV_SW_B_1_C2		VAV_SW_B_0_C2	
	Ep [kWh/(m ² ·a)]	Top ∈ [22, 24]	Ep [kWh/(m ² ·a)]	V Top ∈ [22, 24]	Ep [kWh/(m ² ·a)]	Top ∈ [22, 24]	Ep [kWh/(m ² ·a)]	Top ∈ [22, 24]	Ep [kWh/(m ² ·a)]	Top ∈ [22, 24]	Ep [kWh/(m ² ·a)]	Top ∈ [22, 24]	Ep [kWh/(m ² ·a)]	Top ∈ [22, 24]	Ep [kWh/(m ² ·a)]	Top ∈ [22, 24]
ΔT _{H/C} =0	230	92%	248	94%	230	92%	248	94%	231	89%	249	91%	231	89%	249	91%
ΔT _{H/C} =1	225	91%	242	93%	225	91%	242	93%	226	87%	243	90%	227	87%	243	90%
ΔT _{H/C} =2	224	89%	240	93%	224	89%	240	93%	225	85%	241	89%	226	85%	241	89%
ΔT _{H/C} =3	244	88%	237	92%	224	88%	237	92%	-	-	239	88%	-	-	239	88%
ΔT _{H/C} =4	226	85%	237	91%	226	85%	237	91%	-	-	239	87%	-	-	239	87%
ΔT _{H/C} =5	-	-	239	88%	-	-	239	88%	-	-	-	-	-	-	-	-
ΔT _{H/C} =6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ΔT _{H/C} =9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ΔT _{H/C} =12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ΔT _{H/C} =∞	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
T _{av}	-	-	-	-	-	-	-	-	224	89%	241	91%	224	89%	241	91%

Tab. 6.5 Warianty systemu wentylacyjnego spełniające kryteria minimalnego zapotrzebowania na energię pierwotną (Ep) i utrzymania komfortu temperaturowego (Top ∈ [22, 24]) przez co najmniej 85% czasu. Zbiór rozwiązań dopuszczalnych, dla różnych wariantów harmonogramu obciążeń

	VAV_SW_B_0_C3		VAV_SW_B_0_C4		VAV_SW_B_0_C5		VAV_SW_B_0_C6	
	Ep [kWh/(m ² ·a)]	Top ∈ [22, 24]	Ep [kWh/(m ² ·a)]	V Top ∈ [22, 24]	Ep [kWh/(m ² ·a)]	Top ∈ [22, 24]	Ep [kWh/(m ² ·a)]	Top ∈ [22, 24]
ΔT _{H/C} =0	248	92%	251	89%	249	89%	251	90%
ΔT _{H/C} =1	242	91%	245	88%	243	89%	245	90%
ΔT _{H/C} =2	240	90%	243	87%	241	87%	243	88%
ΔT _{H/C} =3	238	90%	241	86%	239	87%	241	88%
ΔT _{H/C} =4	238	88%	251	85%	239	85%	240	86%
ΔT _{H/C} =5	248	85%	-	-	-	-	-	-
ΔT _{H/C} =6	-	-	-	-	-	-	-	-
ΔT _{H/C} =9	-	-	-	-	-	-	-	-
ΔT _{H/C} =12	-	-	-	-	-	-	-	-
ΔT _{H/C} =∞	-	-	-	-	-	-	-	-
T _{av}	240	93%	243	89%	241	90%	243	91%

Minimalnym zapotrzebowaniem na energię pierwotną oraz wysokim procentowym czasem utrzymania komfortu temperaturowego wspólnym dla wszystkich analizowanych scenariuszy jest wariant ΔT_{H/C}=2K. Może

stanowić rozwiązanie uniwersalne, pozwalające na utrzymanie wysokiego komfortu przy dość niskim zapotrzebowaniu na energię (o 3% niższym niż w wariancie z najwyższym zapotrzebowaniem Ep).

Analiza wykonana dla harmonogramu ze stałym obciążeniem w ciągu dnia wykazała, że w przypadku orientacji południowo-zachodniej, dla wariantu T_av otrzymuje się niższe zapotrzebowanie na energię pierwotną (różnica nie przekracza 1%) i dłuższy o około 3 punkty procentowe czas utrzymywania się komfortowych warunków w pomieszczeniu niż w przypadku, $\Delta T_{H/C}=2$, ale dla orientacji północno-wschodniej takie podejście do wyznaczenia temperatury zmiany trybu pracy stropu nie mieści się w zbiorze rozwiązań dopuszczalnych.

Chociaż wariant T_av może wykazywać przewagę w określonych scenariuszach, takich jak orientacja południowo-zachodnia, jego skuteczność nie jest uniwersalna, a zatem nie zawsze będzie najlepszym wyborem.

Przeprowadzona analiza wrażliwości (Tab. 6.5) zastosowanego podejścia na zmienne obciążenia wewnętrzne występujące w pomieszczeniu wykazała, że na zapotrzebowanie na energię pierwotną dominujący wpływ ma wartość różnicy temperatury przełączenia, a nie zmienność obciążeń. Podobny wniosek można wyciągnąć dla analizy warunków komfortu w pomieszczeniu.

Wykazano, iż opracowany algorytm sterowania umożliwia kontrolowanie temperatury powietrza wewnętrznego w pomieszczeniach z uwzględnieniem dynamicznych zmian obciążenia wewnętrznego. Dzięki czemu systemy HVAC z (TABS+VAV), w których wentylacja odprowadza część obciążeń termicznych mogą w bardziej efektywny sposób reagować na zmiany warunków, co przekłada się na lepszy komfort wewnętrzny.

Na podstawie otrzymanych wyników stwierdzono ponadto, iż dla sterowania optymalnego (optymalnej pary krzywych grzania i chłodzenia) zapotrzebowanie na energię pierwotną dla odprowadzenia obciążeń termicznych (funkcja celu) jest mniejsze o 3÷5% w stosunku do pozostałych sterowań dopuszczalnych, w zależności od przyjętego wariantu przełączenia trybu pracy stropu aktywowanego termicznie.

Wykazano również, że nie istnieje jedno optymalne sterowanie (para krzywych grzania i chłodzenia) odpowiednie dla całego budynku, ale opracowana metoda pozwala na wyznaczenie sterowań optymalnych indywidualnie dla poszczególnych stref budynku.

7. Podsumowanie

Zastosowane w rozprawie narzędzia badawcze obejmowały:

- modele symulacyjny z wykorzystaniem narzędzia TRNSYS17 dla całorocznych symulacji działania systemów HVAC z (TABS +DCV) lub HVAC z (TABS +VAV),
- badania ankietowe wykonane w istniejącym budynku edukacyjnym w celu identyfikacji i uzasadnienia podjęcia problemu badawczego,
- rejestrację i analizę danych empirycznych, z BMS (Building Management System) oraz czujników NEMo XT Mini (Ethera, Francja) w istniejącym budynku edukacyjnym z systemem HVAC z TABS+DCV, które następnie wykorzystano do walidacji algorytmów modeli symulacyjnych

Z przeprowadzonych badań wynikają następujące wnioski:

1. Tezy zostały udowodnione:

Teza 1 zakładała, iż systemy TABS z wentylacją mechaniczną sterowaną w funkcji higienicznej i odprowadzania części obciążeń termicznych umożliwiają - dla budynków o dynamicznie zmieniających się wewnętrznych obciążeniach chłodniczych, stanowiących duży udział w bilansie obciążeń termicznych - uzyskanie mniejszych (węższych) przedziałów zmienności parametrów komfortu

ciepłego, w stosunku do sterowania wentylacją mechaniczną tylko w funkcji higienicznej – w konsekwencji zapewniają lepszy komfort cieplny

- **wykazano, na podstawie wyników badań symulacyjnych, iż system HVAC z (TABS+DCV) nie mieści się w zbiorze rozwiązań dopuszczalnych.**
- **badania symulacyjne potwierdziły, że systemy HVAC z (TABS+VAV), pozwalają na uzyskanie bardziej stabilnych warunków komfortu cieplnego w budynkach o dynamicznie zmieniających się obciążeniach wewnętrznych- uzyskanie mniejszych (węższych) przedziałów zmienności parametrów komfortu cieplnego (temperatury operatywnej), w stosunku do systemu HVAC z (TABS+DCV).**

TEZA 2 zakładała, iż dla systemów HVAC z TABS oraz wentylacją mechaniczną odprowadzającą część obciążeń termicznych można wyznaczyć energooszczędne algorytmy sterowania, w tym takie krzywe grzania i chłodzenia, dla których roczne zapotrzebowanie na energię pierwotną dla odprowadzenia obciążeń termicznych jest minimalne

- Wyniki przeprowadzonych symulacji potwierdziły tę tezę, chociaż różnice są nie są tutaj spektakularne. Stwierdzono, iż dla sterowania optymalnego (optymalnej pary krzywych grzania i chłodzenia) zapotrzebowanie na energię pierwotną do odprowadzenia obciążeń termicznych (funkcja celu) jest mniejsze o 3÷5% w stosunku do pozostałych sterowań dopuszczalnych, w zależności od przyjętego wariantu przełączenia trybu pracy stropu aktywowanego termicznie.
2. Ważnym, zwłaszcza aplikacyjnie wnioskiem z badań symulacyjnych jest stwierdzenie, że nie istnieje jedno optymalne sterowanie (para krzywych grzania i chłodzenia) odpowiednie dla całego budynku, ale opracowana metoda pozwala na wyznaczenie sterowań optymalnych indywidualnie dla poszczególnych stref budynku.
  3. Istotnym oryginalnym osiągnięciem rozprawy jest opracowanie metody sterowania systemem HVAC z TABS, będącej rozwinięciem metody sterowania UBB (*Unknown-But-Bounded* – nieznaną, ale ograniczoną [profil obciążeń]), która pozwala na wyznaczenie zbioru dopuszczalnych krzywych grzania i chłodzenia dla TABS w procedurze optymalizacyjnej bezpośredniego wyszukiwania optymalnej energetycznie pary krzywych grzania i chłodzenia.

Literatura

- [1] Basińska, M. et al. 2019. Impact of physical and microbiological parameters on proper indoor air quality in nursery. *Environment International*. 132, March (Nov. 2019), 105098. DOI:<https://doi.org/10.1016/j.envint.2019.105098>.
- [2] Europejski, P. and Unii, I.R. 2018. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 201031UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków i dyrektywę 201227UE. *Official Journal of the European Union*. 844, (2018), 75–91.
- [3] Gwerder, M. et al. 2007. Control Of Thermally Activated Building Systems. *Proceedings of Clima 2007 - WellBeing Indoors*. 85, June (2007). DOI:<https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2007.08.001>.
- [4] Haddad, S. et al. 2021. On the potential of demand-controlled ventilation system to enhance indoor air quality and thermal condition in Australian school classrooms. *Energy and Buildings*. 238, (May 2021). DOI:<https://doi.org/10.1016/J.ENBUILD.2021.110838>.
- [5] Hermann, R. et al. 2008. *Kompendium wiedzy - ogrzewnictwo, klimatyzacja, ciepła woda, chłodnictwo 08/09*. Omni Scala.
- [6] Kipp & Zonen 2023. CMP21 spectrally flat Class A pyranometer - Kipp & Zonen.
- [7] Klein, S.A. et al. 2009. *TRNSYS 17: A Transient System Simulation Program*. Wisconsin, USA: University of Wisconsin.
- [8] Ludwiczak, A. et al. 2018. Jakość powietrza w żłobku - monitoring, ocena i rozwiązania problemów. *Ciepłownictwo, Ogrzewnictwo, Wentylacja*. T. 49, nr, 9 (Sep. 2018), 36–42. DOI:<https://doi.org/10.15199/9.2018.9.7>.
- [9] Manca, S. et al. 2020. The effect of school design on users' responses: A systematic review (2008-2017). *Sustainability (Switzerland)*. 12, 8 (Apr. 2020). DOI:<https://doi.org/10.3390/SU12083453>.
- [10] Nageler, P. et al. 2018. Validation of dynamic building energy simulation tools based on a real test-box with thermally activated building systems (TABS). *Energy and Buildings*. 168, (Jun. 2018), 42–55. DOI:<https://doi.org/10.1016/j.enbuild.2018.03.025>.
- [11] Pałaszyska, K. et al. 2024. Czy dynamika TABS podąża za dynamiką planu zajęć? Badania pomiarowe i ankietowe w budynku typu nZEB. *CIEPŁOWNICTWO, OGRZEWNICTWO, WENTYLACJA*. 1, 1 (Jan. 2024), 18–26. DOI:<https://doi.org/10.15199/9.2024.1.4>.
- [12] Parlament Europejski i Rada 2023. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1791 z dnia 13 września 2023 r. w sprawie efektywności energetycznej oraz zmieniająca rozporządzenie (UE) 2023/955 (wersja przekształcona). *Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej*. 231, 1 (2023), 1–111.
- [13] Parlament Europejski i Rada 2010. DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków. *Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej*. 153, (2010), 13–35.
- [14] Ratajczak, K. et al. 2023. Recent Achievements in Research on Thermal Comfort and Ventilation in the Aspect of Providing People with Appropriate Conditions in Different Types of Buildings—Semi-Systematic Review. *Energies 2023, Vol. 16, Page 6254*. 16, 17 (Aug. 2023), 6254. DOI:<https://doi.org/10.3390/EN16176254>.
- [15] Rijksen, D.O. et al. 2010. Reducing peak requirements for cooling by using thermally activated building systems. *Energy and Buildings*. 42, 3 (2010), 298–304.

- DOI:<https://doi.org/10.1016/j.enbuild.2009.09.007>.
- [16] Sadrizadeh, S. et al. 2022. Indoor air quality and health in schools: A critical review for developing the roadmap for the future school environment. *Journal of Building Engineering*. 57, (Oct. 2022), 104908. DOI:<https://doi.org/10.1016/J.JOBE.2022.104908>.
- [17] Tödli, J. et al. 2009. Regelung und Steuerung von thermoaktiven Bauteilsystemen (TABS). *Bauphysik*. 31, 5 (Oct. 2009), 319–325. DOI:<https://doi.org/10.1002/BAPI.200910042>.
- [18] TRNSYS 2012. TRNSYS 17 Documentation. (2012), 3.
- [19] Venko, S. et al. 2015. An experimental study of mixed convection over various thermal activation lengths of vertical TABS. *Energy and Buildings*. 98, (2015), 151–160. DOI:<https://doi.org/10.1016/j.enbuild.2014.08.036>.
- [20] Wargocki, P.; et al. 2020. General rights The relationships between classroom air quality and children's performance in school. The relationships between classroom air quality and children's performance in school. (2020). DOI:<https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2020.106749>.
- [21] Weber, T. et al. 2005. Validation of a FEM-program (frequency-domain) and a simplified RC-model (time-domain) for thermally activated building component systems (TABS) using measurement data. *Energy and Buildings*. 37, 7 (2005), 707–724. DOI:<https://doi.org/10.1016/j.enbuild.2004.10.005>.